

Časopis československé socialistické opozice

Zelináři a tajemníci

PETR PITHART

Není pravda, že na zaostávání naší ekonomiky všichni proděláváme, nýbrž je pravda, že někteří na tom velmi slušně vydělávají. Netroufám si odhadnout, jaká část naší populace vede tuto úspěšnou parazitní existenci, troufám si však tvrdit, že je to část vlivná, ne-li mocná. Nikoli v tom, co může prosadit, ale v tom, čemu dokáže zabránit.

Obečně se ví, že všude tam, kde je něčeho nedostatek, vzniká pro některé vhodně rozestavené lidi šance přizvít se na potřebnosti či chtivosti těch, kteří odmítají čekat, zda se na ně dostane a jsou ochotni přidat k ceně protislužbu nebo obálku. Možná však, že zdaleka netušíme, že ti, kteří se takto přizívají na naši tísni (nebo, pravda, jen chtivosti), tvoří dnes strukturu právě tak pevnou jako diskrétní.

Týt z nouze jiných je nejsnadnější, ale proto i nejhanebnější vykořisťování. Vyžaduje to jen nebyt nadbytečně skrupulózní, a mít vhodné postavení někde na cestě mezi výrobou a spotřebitelem. Bohatně se tu nikoli tím, že se hodnoty tvoří (a kapitalistatovárník si pak podle marxistické teorie přisvoji vyrobenou nadhodnotu), ale tím, že tvorba hodnot vázne. Buď vážnejší samovolně, nebo se jí k tomu pomůže (a socialistický zelinář si pak přisvoji nejen to, oč zákazník přímo ošidil, ale ještě i to, co mu potřebnější či mohovitější a drzejší zákazník sám strčí do kapsy za nedostatkové či lepší zboží.

Za uplynulá čtyři desetiletí, a zejména za posledních devatenáct let, která byla obzvláště shovívavá ke všem formám asociálního chování těch, kteří byli jinak ochotni vykazovat politickou konformitu, vytvořil se tu vskutku mocný gang parazitů. Ti si dnes nemohou přát, aby se s československou ekonomikou pohnulo. Sice by vám řekli, že jim může být celý socialismus ukradený, ale přesto jsou dnes jeho úhel-ným kamenem. A pohodovostním plukem sabotérů jakýchkoli reforem či „přestaveb“.

Nejsou to žádní břídlílové, kteří by trpělivě čekali, kde co začne váznout, aby se na tom napakovali. Jsou stále ochotni přiložit ruku k dílu-levárně a přinejmenším zčásti zatajit, že žádané zboží konečně přišlo

na sklad (zdatnější risknou rovnou ho objednat málo). Budou vám tvrdit, že k vám na urgentní opravu nemají koho poslat, že nejsou lidi. A až k vám nakonec opravář přijde, zjistí, že mezi součástkami, která má prý v kabele, chybí právě ta, kterou vy potřebujete: zrovna teď není, těžko se shání, leda že by se řeklo Vencovi, který má šváru ve skladu v Pisku, ale to vite... A vy vite... „Nevíte, že součástku v kabele má.“

Ti všichni prodáváci a opraváři (ale často už i opraváři a údržbáři lidských těl — lékaři) a obyvatři nemají, nemohou; připravíte se sice předem na nejhorší, ale i tak budete odpovědi na svoje přání zpravidla zaskočení. Ti všichni, co „nemají“ a „nemohou“, mají už vypěstovaný sklon využívat všech nedostatků a úzkých profilů. To je jejich — dejme tomu — pasivní parazitní postoj. Mnozí se však už naučili nedostatky a úzké profily zvětšovat, dramati-zovat je, zatajovat zbylé možnosti. A nejzdatnější z nich je přímo vytvářejí. A to je jejich — dejme tomu — aktivně parazitní, škůdcovský postoj.

Ti i oni mohou na změnách k lepšímu jen prodělat. Kupříkladu zvýšený obrát žádaného zboží nemůže v podmínkách našeho méně či více rovnostářského odměňování kompenzovat ztráty, které vzniknou tím, že potřební či netrpěliví zákazníci ztratí důvod prodáváče „zainteresovat“.

Jak by si mohli přát změny k lepšímu, když sni o tom, že žádaného zboží bude ještě méně a oni pak budou muset být zainteresováni ještě více! Plati přece, že čím hůře pro ostatní, tím lépe pro ně.

Z dánlivě se tohle všechno týká jen sféry obchodu a služeb. To by ale byla idyla, protože by se mohlo předpokládat, že za pár let soustředěného úsilí spotřebitelů (kdyby ovšem měli možnost organizovat se) a kontrolních orgánů včetně hospodářské kriminalky by se s tím dalo něco dělat. Leccos, však potvrzuje obavy, že v tomhle rozvrženém podniku na výrobu nedostatků a dlouhých lhůt jedou i malí a velcí výrobci. I ti přece reagují na jakýkoli požadavek zvenčí, na jakoukoli poptávku instinktivním:

Jakeš však bude muset daleko více otevřít dveře stranického a státního aparátu představitelům generaci padesátníků a čtyřicátníků, kteří jsou pragmatictější a proto také přístupnější změnám, které probíhají v Sovětském svazu pod vedením Gorbačova. Proto budou následovat další změny — i personální — ve

vládě a ve straně. V roce 1988 bude citelnější tlak veřejného mínění, které se probouzí a které očekává reformy nejen ekonomické, ale i politické. Začal konec devatenáctileté stagnace. Po Maďarsku a Polsku také Československo je v pohybu.“

RED

OBSAH č. 6/1987

Zelináři a tajemníci <i>Petr Pitthart</i>	1
Jak z toho <i>Miloš Hájek</i>	3
Po nás potopa <i>AZ</i>	5
Dopis z Prahy <i>K</i>	6
Dopis bývalých komunistů	9
Reformy v rozpočích <i>Čestmír Císař</i>	9
Vladimír Tosek zemřel ... <i>Karel Kyncl</i>	13
Impérium ... <i>Dalimil</i>	14
O neposlušnosti <i>Olga Šulcová</i>	15
Moskva po slavnostech <i>Zdeněk Mlynář</i>	17
Změny v SSSR <i>B. Storoževskij</i>	19
I ve Skandinávii <i>ZH</i>	26
Moje cesta na Sibiř (II) <i>František Janouch</i>	27
Symposium o Gorbačovovi <i>Vladimír Tosek</i>	34
Možnosti sovětské ekonomické reformy <i>Zdislav Šulc</i>	35
Charta 77 o ekonomické reformě	40
O návrhu zákona o podniku <i>Rudolf Slánský</i>	47
Miloš Jakeš a zákon o podniku <i>Zdeněk Jičínský</i>	52
Nostalgická poznámka <i>J.Ř.</i>	54
Příčina stagnace sovětského zemědělství <i>Rudolf Zůkal</i>	55
O čem Rudé právo nepíše <i>Z.H.</i>	57
Masarykův odkaz <i>Ladislav Hejránek</i>	59
Hovoří T. G. Masaryk	60
Letní tramvaj <i>Ludvík Vaculík</i>	62
Dokumenty Charty 77 a VONSu	63
O absolutnu ... <i>Rudolf Battěk</i>	72
Srpnový den <i>Ludvík Vaculík</i>	74
O pluralitní literatuře <i>Milan Šimečka</i>	75
Přítelkyně z domu smutku (recenze) <i>František Kautman</i>	76
Šňupátko <i>E. Křížová</i>	78
O jménu <i>Helena Klímová</i>	80
Sbohem, Zelený památník <i>Jiří Hanák</i>	81
Růžový palouček <i>Ivan Pfař</i>	84
Po uzavěrce: Změny v Praze	87

LISTY řídí Jiří Pelikán s redakčním kruhem (Dušan Havlíček, Zdeněk Hejzlar, Milan Horáček, Vladimír Horský, František Janouch, Cyril John, Karel Kaplan, Jiří Kosta, Karel Kyncl, A. J. Liehm, Zdeněk Mlynář, Adolf Müller, Josef Pokštefl, Michal Reiman, Milan Schulz, Radoslav Selucký, Ota Šik, Zdena Tominová, Vladimír Tosek, Ruth Tosková). Redaktor časopisu Vladimír Tosek. Texty otištěné v **LISTECH** a podepsané vlastním jménem, pseudonymem nebo šifrou vyjadřují názory svých autorů, nikoli nutně redakce nebo redakčního kruhu. **LISTY** jsou dvouměsíčník určený především čtenářům v Československu. Přečtete a předejte známým!

V **ZAHRAŇICÍCH** je roční předplatné

DM 25,— (nebo ekvivalent v jiné valutě) pro Evropu;

DM 30,— pro USA, Kanadu, Izrael a další zámořské země (letecky);

DM 35,— pro Austrálii, N. Zéland, Jižní Afriku a Latinskou Ameriku (letecky).

PŘEDPLATNÉ a PŘÍSPĚVKY na tiskový fond (nikoli objednávky!) posílejte pouze na: **LISTY**, Postscriptamt München 112 76-802.

OBJEDNÁVKY časopisu a ostatní korespondenci (nikoli peníze!) posílejte pouze na adresu redakce: **LISTY**, Via del Corso 57, 00186 Roma.